

גיליון מס' 383 פרשיות בהר בחוקותי
תש"פ שנה שמינית

גליון זה יו"ל לזכות ולהצלחת
ידידינו החשוב
שיראה ברכה והצלחה
בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

מנחת חינוך המושלם

בימים אלו נתבשרו על הוצאתו לאור עולם של סדרת ספרי מנחת חינוך להגאון הנודע בשערים בספרו הענק על סדר מצוות התורה.

הספר, שכבר הופיע במהדורות רבות, הופיע במלבוש חדש: תוספת של מאות הערות מכתב ידו של מרן שליט"א, שהועתקו משולי הספר הפרטי בו השתמש ולמד, וכן השלמות מכל עשרות ספריו בכל מקצועות התורה, מסודרות דבר דבור על אופניו כל הערה במקומה בשולי הגליון של ספר מנחת חינוך.

בשיחה עם הגאון המוציא לאור רבי יעקב חלופסקי שליט"א, מתברר כי לפני כחמש שנים הוא הוציא בספר נפרד ("שיח המנחה") את גליונות מרן שליט"א על מנחת חינוך. הספר, כך התברר, עשה הד עצום וקנה לו שביתה אצל אלפי עמלי התורה שביקשו מהרב המו"ל שידפיס את הגליונות עם המנחת חינוך כדי להביא דבר מושלם.

המחבר, לא חסך כל טירחה, והושיב שש תלמידי חכמים שעמלו בראשותו במשך ארבע שנים להדפיס מחדש את כל הספר מנחת חינוך מצוות עשה ולא תעשה, ועברו היטיב וניקו כל שגת הדפוס, ושילבו בשולי הגליון מתורת מרן שליט"א.

מתברר, כי "דברי תורה כל זמן שאתה ממשמש בהם אתה מוצא בהם טעם" וגם על ספר כדוגמת מנחת חינוך ניתן להרחיב ולהוסיף מדברי תורתו של רבינו שליט"א בכל נושא.

נברך את הרב המו"ל שליט"א שיזכה להמשיך להוציא לאור עוד ועוד ספרים מתורת מרן שליט"א להרבות תורה בישראל.

מעניני הפרשה

"ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה" (כה, יט)

ממבטו התורני, באר רבנו כמה מקראות שמתעסקים סביב רוחתם של עמלי התורה:

בפרשה זו נזכר שיהיה כל מה שצריך ולא יחסר כלום, אבל לא נזכר שיהיה שפע ועשר כמו שכתוב בברכות של פרשת כי תבא (יצו ה' אתך את הברכה באסמך ובכל משלח ידך וגו'), יפתח השם את אוצרו וכו' והלוית גוים רבים וכו' - כי תבא).
הבאור פשוט:

הלא כאן עוסקים בתלמידי חכמים, כמו שכתוב: אם בחקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה (רש"י), ולתלמידי חכמים אין זו ברכה שיהיה לו יותר מהצריך, כי זה יגרם לו לבטול תורה, והברכה הכי טובה היא שיהיה לו כל צרכו, לא פחות ולא יותר. ומה שאין כן בפרשת כי תבא - מדברים אל הכלל, שמתנהגים כראוי אך אינם עמלים בתורה, להם הברכה היא עשירות.

שאלו את רבנו מהי הברכה 'ואכלתם לחמכם לשבע', ומפרש רש"י, אוכל מעט ומתברך במעיו, הרי יהיה שבע גדול (כמו שכתוב קדם, והשיג לכם דיש את בציר וגו'), ומדוע צריך ברכה שיאכל מעט?

תשובה: 'מתברך במעיו' - שלא יצטרך לבטל זמן רב על האוכל, אלא יוכל מיד לשוב לתלמודו.

ידועה העבדא באבדך תלמיד חכם, שהוגיע לגבאי בית הכנסת שהוא חפץ בעליה בשבת קדש, ואינו חושש לעלות לתורה בפרשה של הקללות, ואף שמנהג ישראל שהבעל קורא עולה לתורה, הוא הודיע שאינו חושש מלקבל עליה זו. ואכן, קראו לו לעלות, ועלה בפרשה של הקללות.

וסיים רבנו: לא עברו ימים מועטים, והודיעו לו שנפלה לו ירושה בחוץ לארץ, על ידי קרוב משפחתו שמת, ונסע להתעסק בה ונעשה בעל ממון, אבל עזב את הלימוד. ואין לך קללה גדולה מזה!
(שבענו מטובך)

וספרתם לכם

במ"ח קנינים התורה נקנית
במעוט תענוג

יש תחת ידי מכתב רבינו שליט"א למרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, וכמדומה שלא נדפס בשום מקום (ושוב אחר שנדפס כאן במהדור"ק, הובא בספר אגרות וכתבים ח"א איגרת ע"ג), וזת"ד.

בס"ד. כ"ט שבט תשע"ה, שמיטה.

כבוד מרן מחותני שליט"א, ישר כח על הספר החדש ימלא פי תהלתך. מה שהעיר מרן שליט"א בדף ס"ג א' על מה שאמרו באבות כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו', ובזמנינו אין אנו רואים זה, לכאורה כוונת חז"ל שזה דרכה של תורה שאפי' אם רק פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה אתה מקבל עליך שתלמד תורה, וזה בודאי יכול לקבל עליו גם בזה"ז. והקב"ה יזכה להדפיס עוד ספרים אחרים עד ביאת הגואל בב"א.

חיים קניבסקי.

במשנה באבות פ"ו מ"ד תנן "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא". ושאלתי לרבינו שליט"א דצ"ע מהא דאי' בברכות דף ס"ב ע"ב "תניא בן עזאי אומר על כל משכב שכב חוץ מן הקרקע", והשיב רבינו שליט"א בזה"ל "עם סדין תחתיו או עם בגדיו". ועי' עוד בספר מחשבת עם עמ' של"ד שהשיב על זה רבינו שליט"א בזה"ל "זה החידוש אע"ג שלא בריא מ"מ עבור התורה תעשה כן אם א"א אחרת".

עוד שאלתי לרבינו שליט"א דצ"ע היאך רשאי האדם לצער את גופו והלא בגמ' איתא (עי' תענית י"א ע"א, ב"ק צ"א ע"ב) דהמצער את עצמו נקרא חוטא. והשיב רבינו שליט"א בזה"ל "ע"י התורה אינו מרגיש צער".

(קניני חיים מהדורה חדשה מאת ידידינו הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

ענייני תלמוד תורה

ש. מה המקור למה שאומרים אותיות מחכימות.

ת. סברא. (עיין מגדל עוז על הרמב"ם הלכות אישות (פ"ד הל' ט'), "אלא דבריו נכונים ותלמוד ערוך הוא, אלא שאתה צריך להתבונן על ההלכות, ולדעת כי אותיות מחכימות". ועיין בשל"ה מסכת שבועות תורה אור אות קע"ז).

ש. האם יש ענין של אותיות מחכימות גם בתורה שבעל פה.

ת. אחרי שהתירו זה גם בכלל. (כלומר אחרי שהתירו לכתוב תורה שבעל פה).

ש. איתא בילקוט שמעוני (תהלים רמז תתס"ב), "אמר ר' יוסי בן חלפתא לר' שמואל בריה, מבקש אתה לראות את השכינה בעולם הזה, עסוק בתורה בארץ ישראל, שנאמר דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד". וצ"ב היכן מוכח בפסוק שמירי דוקא בארץ ישראל.

ת. כתוב קרא אחרינא דרשו ה' בהמצאו, וזהו בארץ ישראל.

ש. במכילתא כ"ב - ג' איתא "גנב דברי תורה זכה לעצמו" מהו לשון גנב וממי גנב.

ת. עי' תוספתא ב"ק פ"ז סוף ה"ג. (ז"ל שם: "אבל המתגנב מאחר חבר, והולך ושונה פרקו, אף על פי שנקרא גנב זוכה לעצמו, (שחבירו רוצה לטייל עמו, והוא אומר שצריך לילך למקום אחד, ואינו הולך אלא יושב ולומד, אף על פי שגנב דעת חבירו, הרי זה זכה לעצמו ע"י לימודו, פי' זה ינחמנו), שנאמר לא יבוזו לגנב כי יגנוב וגו', סוף שמתמנה פרנס על הצבור, ומזכה את הרבים, וזוכה לעצמו ומשלם על מה שבידו, שנאמר ונמצא ישרם וגו', ואין שבעתים אלא דברי תורה שנאמר (תהלים י"ב) אמרות ה' אמרות טהורות" וגו').

(אריה שאג)

ש. מדוע פסקו לסגור את ישיבת וואלוז'ין, הא עת לעשות לה' הפרו תורתך.

ת. בשביל זה סגרו.

ש. מה הטעם שמבקשים בלימוד התורה והערב נא, יותר מבשאר מצוות.

ת. כי בלי טעם אינו לימוד.

ש. כתוב בספר 'קן מפורשת' בסוף ההקדמה, שילמדו בספרו של בנו, ויבקשו לישועה ג' פעמים. למה אין בזה דין אין מתרפאין בדברי תורה.

ת. אין זה סגולה אלא זכות התורה.

ש. תפלה שלפני הלימוד ואחרי הלימוד, האם אומרים אותה בכל סדר, או פעם אחת ביום בבוקר בכניסה ובערב ביציאה.

ת. בתחילת היום וסוף היום.

ש. כשיש מילים בלע"ז ברש"י, האם צריך לקרותן, ואם כן מדוע, הרי אינו מבין.

ת. כן (עי' ע"ז י"ט א' ואע"ג דלא ידע וכו').

ש. מה הדין כשמשאיר ספר פתוח, רק כשכריכתו פתוחה, האם הוי בזיון לספר ואסור, או שרי.

ת. ג"כ בזיון.

ש. כשכותב הערות וחיידושים בש"ס, ולפעמים כותב איזו קושיא, ואח"כ רואה שכבר הקשו כן התוס' במקום, האם למחוק זה.

ת. להוסיף שר' בתוס'.

ש. האם יש ענין ללמד לבנותיו אותיות הא' ב', או כיון שלא חייבות בת"ת אין צריך, וימתין שילמדו אותם אותיות בבית הספר.

ת. טוב.

ש. לפי איזה סדר ראוי ללמוד הנ"ך, דשמעתי שיש בזה כמה סדרים.

ת. לפי הסדר בסוף פרק קמא דבבא בתרא.

ש. כמה זמן ביום צריך בן תורה ללמוד נ"ך, וכמה זמן חומש.

ת. כרצונך.

ש. איך קונים שקיעות בלימוד, שלא כל דבר יסיח דעתו בלימודו.

ת. תתפלל.

ש. כשאומר בלימודו "רשב"ג בר"ת, האם מקיים ד' מצוות של תלמוד תורה, או כיוון שאמרו במילה אחת, זוהי מצוה אחת.

ת. אין לומר כן. (עיין בהליכותיו והנהגותיו של הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל המובאים בספר דרכי החיים (ח"א עמ' רצ"ג): "פעם בשעת מבחן תלמידים, אמר אחד התלמידים שדעת רשב"ג כך וכך, ואמרו בראשי תיבות רשב"ג, ולא אמר שם המלא רבן שמעון בן גמליאל, ומר"ר זצ"ל ראה בזה ענין של קרירות כבוד לתנא, ואמר לו בקפידא מי זה רשב"ג?...")

ש. האם מותר להסביר דבר תורה או פסוק על דרך חידוד או בדיחותא, או דמיקרי מגלה פנים בתורה שלא כהלכה.

ת. יאמר שזה ע"ד חידוד.

ש. כשאומר בלימודו "רמב"ם בר"ת, האם מקיים ד' מצוות של תלמוד תורה, או כיוון שאמרו במילה אחת, זוהי מצוה אחת.

ת. כל אות מצוה.

ש. מה ר"ת ודו"ק.

ת. אינו ר"ת אלא סימן שיחשבו.

יפה מראה

מנהגי חלאקה - ליום ל"ג בעומר

בימים החולפים עבר עלינו יום י"ח באייר - שמחת ל"ג בעומר שבו אין נוהגים מנהגי אבילות. [הדברים הבאים היו אמורים להתפרסם בשבוע שעבר ומחוסר מקום נכתב רק השבוע].

אחד הדברים הבולטים ביותר בביתו של מרן שליט"א בשנים האחרונות היה התור הארוך של מאות ילדי חמד שבאים להתברך לקראת יום ההולדת של גיל שלוש 'חלאקה', ולבקש ממרן שליט"א שיגוז מעט משערות הראש. כל ימי השנה ובפרט ביום ל"ג בעומר.

למעשה, בביתו של מרן שליט"א לא נהגו מנהגים אלו כלל, ולא עשו שום ענין ביום הזה מלבד מצות תספורת הראש כדן. הוא לא הלך אצל רבנים וגם לא עלה על קבר רבי שמעון בשביל שמחת חלאקה.

אמנם, מכיון שהרבה מהציבור מבקש, מרן שליט"א לא מסרב ועושה עמם חסד ומברך וגם גוזז קצת משערות הראש.

בתמונה הנדירה לפני למעלה מיובל שנים: אחד מבני מרן שליט"א סמוך לגיל שלוש, אפשר להבחין בקפידא המיוחדת של מרן, להלביש כיפה המביא לידי יראת שמים, אף שעוד לא הגיע לגיל שלוש.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✡ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310